

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İhmal Edilmiş İki Program: 1986 ve 2000 Programları

*Ülker ŞEN**

Öz

Öğretim programları, bir dersle ilgili öğrenme yaşantılarına ait düzeneklerdir. Bu düzenek, öğretimin nasıl, hangi stratejilerle ve yöntemlerle yapılacağına dair bilgiler sunar. Türkçenin ana dili olarak öğretiminde olduğu gibi yabancı dil olarak öğretiminde öğretim programlarının yeri tartışılmazdır. Alan yazındaki birçok çalışma da bu görüşü desteklemektedir. Ancak bununla birlikte alan yazındaki birçok çalışmada herhangi bir kurum tarafından “yabancı dil olarak Türkçe öğretimi” için herhangi bir öğretim programının hazırlanmadığı vurgusu da yapılmaktadır. Oysa Millî Eğitim Bakanlığı ilki 1986 yılında ikincisi 2000 yılında olmak üzere iki kez “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı” yayımlamıştır. Maalesef bu iki program şu ana kadar araştırmacıların dikkatinden kaçmıştır. Bu sebeple çalışma Millî Eğitim Bakanlığının 1986, 2000 yıllarında yayımladığı “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programlarına” araştırmacıların dikkatini çekmek, programlarla ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaç için programlar, temele alınan yaklaşım, amaçlar, ölçme değerlendirme, öğrenme süreci ve içerik açısından değerlendirilmiştir. Bu araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında (1986) temele alınan yaklaşımın belirtilmediği, 2000 yılında yayımlanan programda iletişimsel yaklaşımın temele alındığı yapılan değerlendirmelerden elde edilen sonuçlardandır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Öğretim programı, Millî Eğitim Bakanlığı

Neglected Curricula in Teaching Turkish as a Foreign Language: the 1986 and 2000 Curricula

Abstract

Curricula are layouts which consist of learning experiences in a course. These layouts present information on how, with which strategies, and with which methods teaching will be done. The role of curriculum is indisputable in teaching Turkish as a foreign language as well as its role in teaching it as a native language. Many studies in the literature support this idea as well. However, many studies also suggest that there has not been a curriculum for teaching Turkish as a foreign language prepared by any institution. In fact, the Turkish Ministry of National Education published a curriculum for teaching Turkish as a foreign language two times; the first in 1986 and the second in 2000. Unfortunately, these two curricula have escaped researchers' attention. For this reason, this study was carried out to create awareness about the aforementioned "Curriculum for Teaching Turkish as a Foreign Language" by the Ministry of National Education in the years 1986 and 2000. These curricula are evaluated in terms of approach, aims, measurement and evaluation, learning process, and content. Descriptive survey model was utilized in this study. One of the main findings of the study is that the approach the "Curriculum for Teaching Turkish as a Foreign Language" (1986) is based on is not mentioned; however, the communicative approach is mentioned as the basis for the curriculum in 2000.

Key Words: Teaching Turkish as a Foreign Language, Curriculum, Ministry of National Education

* Öğr.Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. Ankara.
ulker_sen@hotmail.com

Giriş

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihi, literatürde 11. yüzyıla kadar uzanırken sistemli bir şekilde yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi 20. yüzyılın sonlarına kadar dayandırılır. 1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde açılan Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin planlı ve sistemli öğretimi için önemli bir basamaktır. Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezini 1994 yılında Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) takip etmiştir. 1984 yılından günümüze kadar giderek Türkçe Öğretim Merkezlerinin sayısı artmıştır. Kurumsal anlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde olumlu bir seyir takip edilse de alanın diğer bazı konularında sorunlar, eksiklikler hâlâ devam etmektedir. Alan yazında tespit edilen sorunlar arasında öğretim programı ile ilgili konulardaki sorunlar dikkat çekicidir. Erdem, Gün, Şengül, Özkan (2015), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili 160 bilimsel makalede geçen anahtar sözcüklerden hareketle alanın sorunlarını tespit etmek için hazırladıkları çalışmalarında "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı" teması altında 22 anahtar kelime tespit etmiştir. Erdem ak. (2015), elde ettikleri verilerden hareketle alan yazınının en büyük eksikliğinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ortak bir hareket noktası oluşturacak öğretim programının olmaması olarak belirtmiştir. Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) da yaptıkları çalışmalarında öğretim programı alanında yetersizlikler olduğunu ifade etmişlerdir. İlgili çalışmada "öğretim programı yetersizliği" başlığı altında yabancılara Türkçe öğretimi programlarının Avrupa Dil Dosyası göz önünde bulundurularak hazırlanmaması, öğrencinin ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte bir programın olmaması, yabancılara Türkçe öğretimine yönelik programların uzman kişilerce hazırlanmamış olması, ortak bir programın olmaması, ders saati yetersizliği gibi alt sorunları sıralamışlardır. Açık (2008), Göçer ve Moğul (2011), Kara (2011) ise yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde programın gerekliliğini ve programın çerçeve metne (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) uygun şekilde hazırlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Alan yazında bu önerilerin ötesinde Erdem vd. (2015), daha iddialı bir şekilde Türkiye'deki herhangi bir kurumun şimdiye kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı adı altında herhangi bir program yayımlamadığını ifade etmiştir:

"MEB'in ve başka herhangi bir kurumun "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı" adı altında herhangi bir öğretim programının olmadığı herkesçe bilinmektedir. Bu eksiklik yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların ortak hareket etmesini sınırlamış, öğretimde farklılıklar meydana getirmiştir. Belirlenen yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni ışığında bazı çalışmalarda dil düzeylerine yönelik program örnekleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak çalışmaların yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir(Erdem ve ark.,2015: 232)."

Yukarıda verilen bilgiler ve alan yazın değerlendirildiğinde kimi tespitlerin yerinde olduğu kimi tespitlerin ise eksik olduğu söylenebilir. Örneğin herkesçe kabul edilecek bir "yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çerçeve programı", alanın önemli bir ihtiyacıdır. Ancak Millî Eğitim Bakanlığının ve başka herhangi bir kurumun "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı" adı altında herhangi bir öğretim

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İhmal Edilmiş İki Program: 1986 ve 2000 Programları

programı hazırlamadığı gerçeği yansıtmamaktadır. 2015 yılında M. Ertan Gökmen editörlüğünde Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı" hazırlanmıştır. Bu öğretim programında alanın ilki olma özelliğine sahip olduğu ifade edilse de bu programdan daha eski olarak Millî Eğitim Bakanlığı ilki 1986 yılında ikincisi 2000 yılında olmak üzere Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili iki kez program yayımlamıştır. Yurt Dışı İşçi Çocukları Türkçe-Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programları, Kitap Yazma Seferberliği Yüksek İcra Kurulu Başkanlığının 15.10.1985 tarih ve 651 sayılı teklifi üzerine Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.1.1986 tarih ve 29 sayılı kararı ile Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığının 11.2.1986 tarih ve 2 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. Program dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Yurt Dışındaki İşçi Çocukları İçin Türkçe-Türk Kültürü Öğretim Programı yer almaktadır. İkinci bölümde Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık Bilgisi, İnkılap Tarihi, Atatürkçülük Programı, üçüncü bölümde Müzik Programı, dördüncü bölümde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı yer almıştır. Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe (1-10. Sınıflar), Türk Kültürü (4-10. Sınıflar) ve Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersleri Öğretim Programları ise Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün 20.09.2000 tarih ve 10046 sayılı teklif yazıları üzerine Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 23.10.2000 tarih ve 388 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe (1-10. Sınıflar), Türk Kültürü (4-10. Sınıflar) ve Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersleri Öğretim Programları bir önceki programın yenedengözdeneğe geçirilerek genişletilmiş hâlidir. Program, Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-10. sınıflar), Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı (4-10. Sınıflar) ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-11. Sınıflar) bölümlerinden oluşmaktadır.

Görüldüğü üzere yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda programlar hazırlanmıştır, ancak bu tespitlerin ötesinde dikkat çekilmesi gereken esas nokta, alan yazında (birkaç bibliyografik çalışma dışında) Millî Eğitim Bakanlığının 1986 ve 2000 yılında yayımlamış olduğu yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarının bilinmemesi ve programlar üzerine çalışmaların yapılmamış olmasıdır. Bu noktadan hareketle çalışmanın temel amacı, Millî Eğitim Bakanlığının 1986, 2000 yıllarında yayımladığı "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı" ve "Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-11. Sınıflar)"na araştırmacıların dikkatini çekmek, programlarla ilgili farkındalık oluşturmaktır. Bu temel amaç ışığında her iki programı Temele Alınan Yaklaşım, İçerik, Amaçlar, Öğrenme-Öğretme Süreci, Ölçme ve Değerlendirme açısından incelemek çalışmanın alt amacıdır.

Yöntem

Bu araştırmada "betimsel tarama yöntemi" kullanılmıştır. Tarama yöntemi, hâlihazırda mevcut olan veya geçmişte olmuş bir durumu olduğu şekliyle betimleyen bir çalışma yöntemidir (Karasar,

2008). Veriler, doküman taraması yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analizde; elde edilen veriler, daha önceden belirlenen başlıklar altında özetlenir ve yorumlanır (Altunışık, Çoşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2010). Bu çalışmada da betimsel analize uygun olarak öncelikle konu ile ilgili bir çerçeve oluşturulmuştur, çerçeveye uygun başlıklar belirlenmiştir, belirlenen başlıklar altında bulgular sıralanmış, son olarak bulgular yorumlanmıştır.

Çalışma, "Yurt Dışı İşçi Çocukları Türkçe-Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programları" (MEGSB, 1986) ve "Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe (1-10. Sınıflar), Türk Kültürü (4-10. Sınıflar) ve Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersi Öğretim Programları"nın (MEB, 2000) yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarına ait bölümlerinin değerlendirilmesi ile sınırlıdır. Programlar ile ilgili bilgiler verilirken ilk program için Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (MEGSB, 1986), ikinci program için Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) ifadeleri kullanılmıştır.

Bulgular

Bu çalışma nitel bir çalışma olarak hazırlanmıştır. Tespit edilen bulgular betimsel analiz tekniğine uygun olarak sunulmuştur.

Temele Alınan Yaklaşım Açısından

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında (MEGSB, 1986) temele alınan yaklaşım konusunda doğrudan bir bilgi verilmemiştir. Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2000: 1) iletişimsel yaklaşımın temele alındığı görülmektedir. Açıklamalar başlığı altında şu ifadeler yer verilmiştir: "Küreselleşen dünyada, ülkeler arasında iletişim ön plana geçmiştir. Bu bağlamda, yabancı dil öğretiminde de iletişimsel yaklaşım esas kabul edilmiştir. Öğrenci merkezli öğretimi esas alan bu yaklaşımda dil kurallarının kullanımı büyük önem taşır. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları, başka bir deyişle, kullanacağı sözcük, deyim ve yapılar büyük önem taşır. Yabancı dil öğretiminde, doğrudan dil bilgisi kurallarını konu olarak öğretmek yerine, iletişimi esas alan ve dil bilgisi kurallarını da metinler içinde işlemeyi amaçlayan bir yöntem izlenir."

İçerik

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (1986)nda öğrenme alanları ve ya dil becerileri belirtilmemiştir. Program Genel Amaçlar, Özel Amaçlar, Açıklamalar, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Konuları ana başlıklarından oluşmaktadır. Genel amaçlar 10 madde ile ifade edilmiştir. Özel amaçlar 1. Başlangıç Devresi (5.- 6. sınıflar), 2. Orta Devre (7.- 8.sınıflar), 3. İleri Devre (9.-10. sınıflar) alt başlıklarına ayrılarak her devre için ayrı ayrı amaçlar ifade edilmiştir. Açıklamalar başlığı altında ise A. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel İlkeleri, B. Öğretim Metodu İle İlgili Genel Bilgiler, C. Öğretim Araçları, D. Ödevler alt başlıklarında çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe

öğretimi konuları sınıf veya öğrenme alanlarına göre verilmemiştir. Bunun yerine kitaplar üzerinden öğretilecek konular verilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konuları altı kitaba göre tasnif edilmiştir. Her bir kitap için Fonksiyonlar-İfadeler ve Dilbilgisi konuları sıralanmıştır. Bu kitapların konuları seviyelere göre belirlenmiştir. Bir ve ikinci kitap başlangıç, üç ve dördüncü kitap orta, beş ve altıncı kitap ileri devre içindir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000), Anlama ve Anlatma temel dil becerileri üzerine inşa edilmiştir. Anlama beceriler Dinlediğini Anlama Becerisi, Okuduğunu Anlama Becerisi; Anlatma becerileri ise Konuşma Becerisi, Yazma Becerisini oluşturmaktadır. Programda her bir beceri için amaç ve davranışlar belirlenmiştir. Programın içeriği sırasıyla şu şekilde oluşturulmuştur: İkinci Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi İçin Protokol, Türk Millî Eğitiminin Amaçları (3 madde), Giriş, Açıklamalar (20 madde), Türkçe Öğretiminde Kullanılan Temel Dil Becerileri I. Anlama: a. Dinlediğini Anlama Becerisi b. Okuduğunu Anlama Becerisi II. Anlatım: a. Konuşma Becerisi, b. Yazma Becerisi, Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Bilgiler (Anlama ve Yazma Becerilerinin Ölçülmesiyle İlgili Bilgiler, Anlatımla İlgili Ölçme Bilgisi), Seçilecek Metinlerle İlgili Temel İlkeler (14 madde), Genel Amaçlar, Amaçlar ve Davranışlar: 6. Sınıf, 7.Sınıf, 8.Sınıf (Ders İşleniş Örneği), 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf. Programda 6-7. sınıflar Temel Düzey, 8-9. sınıflar Orta Düzey, 10-11. sınıflar ileri düzeyi temsil etmektedir.

Amaçlar

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (MEGSB, 1986: 1), "yurt dışında doğmuş, anne veya babası yabancı olduğu için Türkçeyi öğrenememiş yurt dışında yaşayan Türk çocukları ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenecek yabancı çocuklara Türkçe öğretmek" amacıyla hazırlanmıştır. Programla ifade edilen hedef kitlenin Türkçe konuşabilmesi, yazabilmesi, okuyabilmesi, Türkçe konuşulanları anlayabilmesi, Türk çocuklarının Türkiye ile olan bağlarının devam etmesi, Türkçe öğretimi sırasında Atatürk inkılâp ve ilkeleri ile Türklük şuurunu pekiştirme ve geliştirme, Türk örf ve âdetlerini benimsetme; yabancıların Türklerle anlaşabilmelerini sağlama gibi amaçlar programın genel amaçları arasındadır. Programda belirtilen bu genel amaçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (MEGSB, 1986) genel amaçlar

Genel Amaçlar
1. Türkçe konuşmaları anlayabilmek
2. Anlaşılır bir şekilde Türkçe konuşabilmek
3. Türkçe yazıları okuyabilmek
4. Türkçe bir parçayı sesli ve sessiz okuduğunda doğru olarak anlayabilmek
5. Duygu ve düşüncelerini yazı ve sözle Türkçe anlatabilmek
6. Türkçe öğretimi sırasında Atatürk inkılâp ve ilkeleri ile Türklük şuurunu pekiştirme ve geliştirme, Türk örf ve âdetlerini benimsetmek (Türk çocukları için)

-
7. Türkçe ve Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve çocuklarımızın Türkiye ile bağlarının korunması ve güçlendirilmesine yardımcı olmak
 8. Okuldan sonra da Türkçeyi ana dili olarak geliştirip, kullanabilmek (Türk çocukları için)
 9. Türkçenin Türklerle yabancılar arasında anlaşma aracı olarak kullanılmasına ortam hazırlamak (yabancılar için)
 10. Türkiye'ye turistik, ticari öğrenim vb. amaçlarla gelecek olan yabancıların Türklerle anlaşabilmelerine yardımcı olmak
-

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında (MEGSB, 1986) başlangıç, orta ve ileri devre olarak belirlenen seviyelere göre özel amaçlar belirlenmiştir. Amaçlar dil beceri düzeylerine göre sınıflandırılmamıştır. Seviyelerde birbirini tekrarlayan amaçlar olduğu gibi birbirinin devamı veya tamamlayıcısı olan amaçlar da bulunmaktadır.

Tablo 2-1: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (MEGSB, 1986) özel amaçlar

Sınıflar	Özel Amaçlar
1. Başlangıç devresi (5.- 6. sınıflar)	<ol style="list-style-type: none"> a. Basit cümlelerin bulunduğu bir parçada geçen kelimelerin anlam bilgisini kazandırmak. b. Basit cümleleri anlayabilmek. c. Dilimizin ana kurallarını sezdirme yoluyla kavratmak. ç. Basit cümlelerden oluşan bir parçayı dinlediğinde anlayabilmek. d. Basit cümlelerden oluşan bir parçayı başka bir anlatım biçimine çevirebilmek. e. Normal hızda, seviyesine uygun karşılıklı bir konuşmayı anlayabilmek. f. Seviyesine uygun bir parçayı okuduğunda anlayabilmek. g. Basit cümlelerle normal hızda ve düzgün bir telaffuzla konuşabilmek. ğ. Bir metinde veya konuşmada geçen bilmediği kelimelerin anlamlarını kestirebilmek. h. Günlük hayatını basit cümlelerle yazılı olarak ifade edebilmek. ı. Türkçe öğrenmeye hevesli olmak. i. Türkçe öğrenmekten zevk almak.
2. Orta devre (7.- 8. sınıflar)	<ol style="list-style-type: none"> a. Genellikle birleşik cümlelerden oluşan bir parçada geçen kelimelerin anlam bilgisini vermek. b. Bileşik cümle öğelerinin sıra bilgisini öğretmek. c. Türkçe imla kuralları bilgisini benimsetmek. ç. Seviyesine uygun bir parçayı dinlediğinde, anlayabilme mekkesini geliştirmek. d. Seviyesine uygun bir parçayı okuduğunda kavrayabilmek. e. Basit ve bileşik cümleleri kullanarak normal hızda ve düzgün bir telaffuzla konuşabilmek. f. Günlük hayatla ilgili bir konuşmada geçen kelime ve deyimlerin anlamını cümlenin gelişinden kestirebilmek. g. Günlük hayatı tabii bir biçimde sözlü olarak anlatabilmek. ğ. Günlük hayatı bileşik cümlelerde kullanarak, yazılı olarak ifade edebilmek. h. Seviyesine uygun Türkçe yayınları izlemeye istek duymak ve izleyebilmek. ı. Türkçe konuşmaktan zevk alabilmek.

Tablo 2-2: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (MEGSB, 1986) özel amaçlar

3. İleri Devre (9.-10. sınıflar)	a. Seviyelerine uygun roman, hikâye vb. sanat yazılarında geçen kelimelerin anlam bilgisini öğretebilmek. b. Roman, hikâye, tiyatro vb. eserlerle ilgili tür ve şekil bilgilerini vermek. c. Seviyelerine uygun bir metinde bilinenler yardımıyla bilinmeyen kelime ve deyimlerin anlamını kavrayabilme yeteneğini kazandırmak. ç. Duygu ve düşünceleri çeşitli şekillerde (hikâye etme, tasvir etme, tanımlama, açıklama, tartışma, vb.) sözle ve yazıyla ifade edebilmek. d. Türkçe kompozisyon yazmada dikkat edilecek kuralları benimsetmek. e. Seviyesine uygun bir edebî metni inceleyip, eleştirebilmek. f. Belli başlı Türk yazar ve şairlerini tanımaya ve eserlerini okumaya özendirme.
-------------------------------------	--

Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000: 1), "öncelikle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına, daha sonra anne veya babası yabancı olan öğrencilere ve Türkçeyi ikinci yabancı dil olarak seçmek isteyen diğer öğrencilere Türkçeyi öğretmek amacıyla" hazırlanmıştır. Programda bir önceki programda olduğu gibi amaçlarda yabancı vurgusu yapılmamıştır. Programda belirtilen genel amaçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) genel amaçlar

Genel Amaçlar
1. Türkçe konuşmaları anlayabilme 2. Sözlü iletişim kurabilme 3. Türkçe yazılanı okuyabilme 4. Türkçe bir metni okuduğunda doğru olarak anlayabilme 5. Duygu ve düşüncelerini söz ve yazıyla Türkçe anlatabilme 6. Atatürk'ün Türk milleti için önemini kavrayarak ilkelerini sürdürübilme 7. Türklük bilincini geliştirip pekiştirebilme 8. Türkçe sözcük dağarcığını zenginleştirebilme 9. Dil- kültür bağlamı içinde kültür değerlerinin farkında olabilme 10. Öğrendiği yabancı dilde iletişim kurmaya istekli olabilme 11. Öğrendiği yabancı dili kullanan insanların kültür değerlerini hoşgörü ile karşılayabilme

Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2000) bir önceki programdan farklı olarak her sınıf seviyesi için ayrı ayrı özel amaçlar belirlenmiştir. Bu özel amaçlar temel dil becerilerine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulmamıştır.

Tablo 4: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) özel amaçlar (6. sınıf)

6. Sınıf Amaçlar
1. Dinlediği bir konuşma ve okuduğu bir metni anlayabilme 2. Sözlükten yararlanabilme 3. Günlük yaşamda gerekli olan iletişimi kurabilme 4. Kurallarına uygun biçimde konuşabilme 5. Sayı kavramını kazanabilme 6. Zaman kavramını kazanabilme 7. Atatürk'ü ve yaptığı hizmetleri tanıyabilme 8. Temel dil yapılarını uygulayabilme 9. Türkçe öğrenmeye istekli oluş

Programda 6. sınıf öğrencileri için 9 amaç belirlenmiş olup başlangıç seviyesidir. Bu seviyede programın amaçlarına göre bireyden temel dil yapılarını uygulayabilmesi, temel düzeyde Türkçe konuşma, okuma ve dinleme becerisinin kazanılması beklenmektedir.

Tablo 5: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) özel amaçlar (7. sınıf)

7. Sınıf Amaçları
1. Dinlediği bir konuşma ve okuduğu bir metni anlayabilme
2. Sözlükten yararlanabilme
3. Günlük yaşamda kurduğu iletişimlerini anlatabilme
4. Kurallarına uygun biçimde konuşabilme
5. Renkleri tanıyabilme
6. Verilen bir nesnenin yerini belirleyebilme
7. Meslekleri tanıyabilme
8. Cumhuriyetin önemini kavrayabilme
9. Temel dil yapılarını uygulayabilme

7. sınıfın amaçlarında da bireyin dinleme, konuşma ve okuma becerileri üzerinde durulduğu görülmektedir. Bir önceki sınıfta "Atatürk'ü ve yaptığı hizmetleri tanıyabilme" amacı 7. sınıfta yerini "Cumhuriyetin önemini kavrayabilme" amacına bırakmıştır.

Tablo 6: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) özel amaçlar (8. sınıf)

8. Sınıf Amaçları
1. Dinlediği bir konuşma veya okuduğu bir metni anlayabilme
2. Sözlükten yararlanabilme
3. Öğrendiği temel dil yapıları ve sözcüklerle iletişim kurabilme
4. Kurallarına uygun biçimde konuşabilme
5. Temel dil yapılarını uygulayabilme
6. Atatürk'ün Türk gençliğine verdiği önemi kavrayabilme
7. Türkçe konuşmaktan zevk alış

Diğer kademeler de göz önüne alındığında 8. sınıf, en az özel amaca sahip devreyi temsil etmektedir. Aynı zamanda 8. sınıf, orta düzey Türkçe dil becerilerinin kazandırılmasının amaçlandığı seviyedir. Bu devre, dinleme, konuşma, sözlük bilgisi, iletişim, temel dil yapıları, Atatürk'ün Türk gençliğine verdiği önem, Türkçe konuşmaktan zevk alış ifadeleri üzerinde şekillenmiştir.

Tablo 7: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) özel amaçlar (9. sınıf)

9. Sınıf Amaçları
1. Düzeyine uygun okuduğu bir edebî metni roman, hikâye, vb. (mensur eseri) anlayabilme
2. Düzeyine uygun okuduğu bir edebî metni (manzum eseri) anlayabilme
3. Sözlükten yararlanabilme
4. Öğrendiği sözcük ve temel dil yapılarıyla iletişim kurabilme
5. Kurallarına uygun biçimde konuşabilme
6. Gördüğünü ve izlediğini yazılı olarak anlatabilme
7. Temel dil yapılarını uygulayabilme
8. Türkçeyi kullanmaya istekli oluş
9. Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkmanın ve devamlılığını sağlamanın gerekliliğini kavrayabilme

9. sınıf, 8. sınıfla birlikte orta düzey dil becerilerinin kazandırıldığı sınıftır. Bu dönemde edebî metin kavramı devreye girmektedir. Yazma becerisi amaçlarda ilk kez bu sınıfta kendisine yer bulabilmiştir. Dinleme becerisine ilişkin amaç ifadesi bulunmamaktadır.

Tablo 8: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) özel amaçlar (10. sınıf)

10. Sınıf Amaçları
1. Okuduğu bir mensur eseri (tiyatro, sohbet, anı, gezi) anlayabilme
2. Okuduğu manzum eseri anlayabilme
3. Sözlükten yararlanabilme
4. Öğrendiği sözcük ve temel dil yapılarıyla iletişim kurabilme
5. Kurallarına uygun biçimde konuşabilme
6. Duygu ve düşüncelerini tam ve doğru olarak sözlü ve yazılı olarak anlatabilme
7. Temel dil yapılarını uygulayabilme
8. Türk şair ve yazarlarının eserlerini tanımaya istekli oluş

Tablo 8'de 10. sınıflarda Türkçe öğretimin amaçları verilmektedir. Buna göre bir önceki sınıfta edebî metin kavramı yerini mensur ve manzum eser kavramlarına bırakmıştır. Önceki dört sınıfın aksine Atatürkçülük konusuna ilişkin amaç ifadesi bu sınıfta yer almamaktadır.

Tablo 9: Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2000) özel amaçlar (11. sınıf)

11. Sınıf Amaçları
1. Verilen bir düşünce yazısını (deneme, eleştiri, makale, fıkra) anlayabilme
2. Verilen bir manzum eseri anlayabilme
3. Görüp izlediklerini sözlü olarak anlatabilme
4. Çevresindeki ünlü kişiler ile ünlü Türk büyüklerini tanıyabilme
5. Düzeyine uygun röportaj yapabilme
6. Verilen bir metin veya diyalogda temel dil yapılarını kullanarak bilinenler yardımıyla bilinmeyenleri kestirebilme
7. Dinlediği ve izlediği konularda sözlü ve yazılı olarak yorum yapabilme
8. Temel dil yapılarını uygulayabilme
9. Türkçe yayınları okumaktan zevk alışı

11. sınıf, 10. sınıfla birlikte ileri düzey Türkçe dil becerilerinin kazandırıldığı sınıftır. Bu dönemde deneme, eleştiri, makale, röportaj gibi edebî türlerin öğretimi ön plandadır. Daha önce de kısmen ifade edildiği gibi Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında (MEB, 2000) 6-7. sınıflar temel seviye, 8- 9. sınıflar orta seviye, 10-11. sınıflar ise ileri seviye olarak kabul edilmektedir. Programda yukarıda verilen amaçlardan ayrı olarak iletişimsel yaklaşım temelinde her bir sınıf için konular, konularla ilgili dilin işlevleri ve dilin yapıları ayrı ayrı tablolar hâlinde verilmiştir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (MEGSB, 1986), dil öğretim sürecinde dört temel dil becerisinin birlikte geliştirilmesini esas almıştır (Normal hızla konuşulduğunda anlayabilme, Anlaşılır bir şekilde konuşabilme, Kolaylıkla okuma ve okuduğunu anlama, Düşündüklerini yazıyla ifade edebilme yeteneğini kazandırma). Programda ayrıca dil öğretim sürecinde kolaydan zora, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene bir sürecin takip edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğrenme öğretme sürecine ilişkin dikkat çeken diğer noktalar şunlardır: Yaş ve sınıfa göre değil bilgi seviyesine /durumuna göre seviyelendirme yapılması, temel seviyede konuşma dinleme ağırlıklı etkinlikleri yapılması, metinlerin ve örneklerin günlük hayatta yakın / günlük hayatın içinden olması, dilbilgisi kurallarının doğrudan kuralı vermek yerine metinler aracılığı ile sezdirilmesi, sınıf içi dil öğretim çalışmalarında

laboratuvar, dergi, broşür, bilimsel kitaplar, radyo televizyon, video vb. göze ve kulağa hitabeden araçlara yer verilmesi, sınıf içi çalışmaların öğrencinin kapasitesine ve seviyesine göre düzenlenmesi, dil becerilerinin kalıcılığını sağlamak için çağrışımlar ve tekrarlardan sıklıkla yararlanması.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programına (MEGSB, 1986) göre bütün öğretim kademelerinde; a. Sunma, b. Uygulama, c. Üretme-yaratma olmak üzere üç safhaya yer verilecektir. Programda öğretim için kullanılacak araçlar da şu şekilde sıralanmıştır (MEGSB, 1986: 6):

1. Öğretmen kılavuzu
2. Öğrenci Kitabı
3. Alıştırma Kitabı
4. Konuşma için tek resimler ve figürler
5. Ufak tablolar, duvar resimleri
6. Film şeritleri, dialar, filmler
7. Video, ses bantları, plaklar.

Derslerde sadece Türkçenin kullanılması, uygulama çalışmalarına ağırlık verilmesi, her derste tek yapıyı sunma ve bilinmeyen kelimelerin bilinen yapılarla, bilinmeyen yapılarınsa; bilinen kelimelerle verilmesi, hataların yerleşmeden hemen düzeltilmesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında (MEGSB, 1986) öğrenme-öğretme sürecine ilişkin önemli detaylardır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında (MEB, 2000) öğrenme-öğretme süreci öğrenci merkezlidir ve dilin kurallarının kullanımının sağlanmasına dayalıdır. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin dikkat çeken diğer noktalar şunlardır: Sözcük öğretiminin üzerinde durulması, sözlük kullanımına özen gösterilmesi, sözcüklerin sözlük anlamlarının yanında güncel yaşamdaki kullanımlarıyla öğretilmesi, grup çalışmasına ağırlık verilmesi, temel düzeyde başlangıç aşamasının ilk ayında bütün dil öğretiminin öncelikle sözlü olarak yapılması, konuşma dinleme çalışmalarlarıyla Türkçenin seslerinin, yapısının ve vurgusunun sezdirilmesi, görsel ve işitsel araç gereçlerin kullanımına önem verilmesi, derslerin sadece Türkçe kullanılarak işlenmesi, örneklerin günlük yaşamdan seçilmesi, U oturma düzeninde sınıfın düzenlenmesi, birden çok bilginin/yapının bir anda öğretilmesinden kaçınılması, bilinen sözcüklerin bilinen yapılarla, bilinmeyen yapıların ise bilinen sözcüklerle öğretilmesi, derste resimli malzeme, fotoğraf, dia, film-şerit ve filmlerin kullanılmasına özen gösterilmesi, sınıf ortamının doğal bir yapıya sahip olması, dile ilişkin hatalar hemen ve sezdirilerek düzeltilmesi, dört temel dil becerisinin birlikte öğretiminin gerçekleştirilmesi.

Programda sözcük öğretiminin şekli aşağıdaki gibi sıralanmıştır (MEB, 2000: 2):

1. Öğrenci öğretmen etkileşimi ile	-Dramatizasyon	3. Açıklamalar
-Gösterme izletme	2. Resimle	-Tanımlama
-Gerçek nesne	-Gerçek fotoğraf	-Eş ve karşıt anlam verme
-Fotoğraf ve resimler	-Çizimler	-Bilinen sözcük yardımıyla bilinmeyenleri bulma
-Mimik ve jest vb.	-Gazete, dergi ve broşürlerdeki resimler	-Ana dildeki karşılığını bulma

Dinleme becerisinin öğretiminde dinleme öncesi, sırası ve sonrasında birtakım uygulamalar ön görülmüştür. Bu uygulamalar dinleme öncesinde dikkat çekme (metin ya da diyalogla ilgili fotoğraf, harita, grafik, resim vs.) çalışmalarının yapılması; dinleme sırasında anlamı bilinmeyen sözcüklerinin anlamlarının tahmin edilmesi, dinleme etkinliğinin duruma göre tekrar ettirilmesi; dinleme sonrasında dinleme metninin özetlenmesi ve metne yönelik anlama sorularının cevaplanması şeklindedir. Dinleme becerisinin öğretiminde olduğu gibi okuma öncesi, sırası ve sonrasında birtakım uygulamalar ön görülmüştür. Okuma öncesinde metni açıklayan resim varsa resimden, yoksa metnin başlığından hareket edilerek metnin genel olarak anlaşılması için bazı ipuçları verilir, okunacak metinle ilgili olarak genel sorular sorulur. Okuma sırasında bilinmeyen bazı sözcüklerin anlamları tahmin edilir, genel bir anlam sağlayacak sözcük ve cümlelerin altları çizilir. Okuma sonrasında metinde geçen anahtar sözcükler bulunur, metinde geçen kişi, yer, zaman bilgilerinin bulunması sağlanır, metni anlamaya yönelik etkinlikler yapılır (boşluk doldurma, yarım cümleyi tamamlama, doğru yanlış soruları gibi). Okuma sonrasında metin özetlenir.

Konuşma becerisi genel olarak sorulan sorulara verilen yanıtlar, sözlü olarak yapılan tekrarlar, diyalog ya da metinle ilgili rol oyunları ile geliştirilir. Yazma becerisinin geliştirilmesinde ise güdümlü yazma, yarı güdümlü yazma ve serbest yazma çalışmalarından yararlanır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında tespit edilen hataların kâğıt üzerinde gösterilmesi ve öğrencilerin hatalarının farkına varması sağlanır.

Ölçme ve Değerlendirme

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında (MEGSB, 198) ölçme değerlendirmeye ilişkin ayrı bir başlık bulunmamaktadır. Ancak programın belli yerlerinde ölçme ve değerlendirmenin nasıl olması gerektiğine dair birtakım bilgiler mevcuttur. Programda ölçme çalışmalarının sadece öğretilenlere yönelik olması gerektiği öğretilmeyenden öğrencinin sorumlu tutulmaması gerektiği vurgulanmıştır. Programda doğrudan ölçme değerlendirme kapsamında olmasa da ödev vermenin önemi de vurgulanmıştır. Ödevlerin öğrencilere öğrendiklerini uygulama ve pekiştirme, öğretmene bağlı kalmaksızın ilerleme fırsatı vereceği ifade edilmiştir. Ödevlerin nitelikleri programda şu şekilde ifade edilmiştir (MEGSB, 198: 6):

- 1. Amaca yönelik, kısa ve öğrenilenleri pekiştirici nitelikte olmalı,*
- 2. Okuma-yazma, yeni kalıplarla cümle kurmaya dönük alıştırmaları kapsamalı,*
- 3. İleri seviyede araştırmaya dayalı olmalı,*
- 4. Uygun örnek veya örneklerle açıklanmalı,*
- 5. Düzenli aralıklarla verilmeli,*
- 6. Kontrol edilip düzeltilmelidir.*

Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında (MEB, 2000) "Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Bilgiler" başlığı yer almaktadır. Buna göre ölçme ve değerlendime

çalışmalarında ünite düzeyinde birden fazla becerinin teksınavla ölçülmesi sağlanarak, ilgili düzenleme yapılır. Bir yazılı sınavda öğrencinin dille ilgili üç becerisi ölçülmeye çalışılır: Dinlediğini anlama, Okuduğunu anlama, Yazma.

İdeal olan ölçme değerlendirme, her ünite sonunda ara sınavın yapılarak sık sık tekrarlanan hataların tespit edilerek düzeltilme yoluna gidilmesi, dönem notu vermek üzere uygun aralıklarla genel bir sınavın yapılmasıdır. Dört temel beceri için programda önerilen ölçme çalışmaları şu şekildedir (MEB, 2000: 8-9):

<i>a. Dinlediğini Anlama</i> • Çoktan seçmeli sorular, • Boşluk tamamlamalı anlama tabloları, • Doğru/yanlış tabloları (metinden yapılan alıntılar yardımıyla seçilen karşılığı doğrulama) <i>b. Okuduğunu Anlama</i> • Çoktan seçmeli sorular, • Doğru/yanlış tabloları, • Tablo üzerinde tamamlama çalışmaları, • Kişileri veya ortamı tanımlamaya yarayan, metinden alınmış cümleler, • Metnin içeriğini anlam bütünlüğü içinde yeniden oluşturmaya imkân veren cümlelerin sıraya konulması • Bir özetteki hataların bulunması vb. <i>c. Yazma</i>	• Sorulan sorulara yazılı cevap verme, cevabı verilen soruları bulma, • Kişisel bilgi ve adres yazma (kart yazma, kimlik kartı doldurma gibi) • Resimle yazıları eşleştirme, • Eksik bırakılmış cümle veya paragrafları tamamlama, • Öğeleri karışık verilmiş cümleleri düzgün hale getirme, • Replikleri karışık verilmiş bir diyalogu düzgün hale getirme, • Bir diyalogda boş bırakılmış replikleri doldurma vb. <i>d. Sözlü Anlatım</i> • Verilen konu ile ilgili hazırlıksız konuşma • Özet yapma

Sonuç

Sonuç olarak, alan yazındaki, yabancı dil olarak Türkçe öğretim programının olmadığı görüşünün aksine, yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarının olduğu tespit edilmiştir. İlki 1986'da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programını yine aynı kurumun 2000 yılında yayımladığı Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı takip etmiştir (2015 yılında Ankara Üniversitesi tarafından yayımlanan program, çalışma kapsamında olmadığı için bu programa ait değerlendirme yapılmamıştır). Çalışma kapsamında değerlendirilen iki programın hedef kitlesi Türkçeyi öğrenememiş yurt dışında yaşayan Türk çocukları ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenecek yabancı çocuklardır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programına (MEGSB, 1986) ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Programda temele alınan yaklaşımın ne olduğuna ilişkin doğrudan bir ifade yer almamaktadır. Programda genel amaçlar ve özel amaçlar belirtilmiştir. Genel amaçlar 10 madde halinde sıralanmıştır. Özel amaçlar ise 1. Başlangıç Devresi (5.- 6. sınıflar) 12 madde, 2. Orta Devre (7.- 8. sınıflar) 11 madde, 3. İleri Devre (9.-10. sınıflar) 7 madde ile belirtilmiştir. Bütün öğretim

kademelerinde dil öğretim etkinliklerinin; a. Sunma, b. Uygulama, c. Üretme -yaratma olmak üzere üç safhada yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca dört temel dil becerisinin birlikte geliştirilmesi ve dile ait kuralların ezberletilmesi, doğrudan söylenmesi değil sezdirilmesi yoluna gidilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Programın içeriği şu şekilde sıralanmıştır: Genel Amaçlar; Özel Amaçlar, 1. Başlangıç Devresi (5.- 6. sınıflar), 2. Orta Devre (7.- 8.sınıflar), 3. İleri Devre (9.-10. sınıflar); Açıklamalar, A. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel İlkeleri, B. Öğretim Metodu İle İlgili Genel Bilgiler, C. Öğretim Araçları, D. Ödevler; Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Konuları; 1. Kitap Fonksiyonlar-İfadeler Dilbilgisi; 2. Kitap Fonksiyonlar-İfadeler Dilbilgisi; 3. Kitap Fonksiyonlar-İfadeler Dilbilgisi; 4. Kitap Fonksiyonlar-İfadeler Dilbilgisi; 5. Kitap Fonksiyonlar-İfadeler Dilbilgisi; 6. Kitap Fonksiyonlar Dilbilgisi. Programda ölçme ve değerlendirme başlığı bulunmamaktadır. Ölçme adına ölçme çalışmalarının sadece öğretilenlere yönelik olması gerektiği öğretilmeyen öğrencinin sorumlu tutulmaması gerektiği yönündeki ifade dışında süreçte ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programına (MEB, 2000) ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Programda temele alınan yaklaşım iletişimsel yaklaşımdır. Programda genel amaçlar ve özel amaçlar belirtilmiştir. Genel amaçlar 11 madde halinde sıralanmıştır. Özel amaçlar 6. sınıftan 11. sınıfa kadar ayrı ayrı verilmiştir. 6. sınıfta 9 amaç, 7. sınıfta 9 amaç, 8. sınıfta 7 amaç, 9. sınıfta 9 amaç, 10. sınıfta 8 amaç, 11. sınıfta 9 amaç belirtilmiştir. Öğrenme-öğretme süreci öğrenci merkezlidir ve dilin kurallarının kullanımının sağlanmasına dayalıdır. Dil öğretim sürecinde sözcük öğretimi önemli bir yerdedir. Programda sözcük öğretimi 1. Öğrenci öğretmen etkileşimiyle, 2. Resimle, 3. Açıklamalarla yapılmaktadır. Programın içeriği şu şekildedir: İkinci Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi İçin Protokol, Türk Millî Eğitiminin Amaçları (3 madde), Giriş, Açıklamalar (20 madde), Türkçe Öğretiminde Kullanılan Temel Dil Becerileri I. Anlama: a. Dinlediğini Anlama Becerisi b. Okuduğunu Anlama Becerisi II. Anlatım: a. Konuşma Becerisi, b. Yazma Becerisi, Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Bilgiler (Anlama ve Yazma Becerilerinin Ölçülmesiyle İlgili Bilgiler, Anlatımla İlgili Ölçme Bilgisi), Seçilecek Metinlerle İlgili Temel İlkeler (14 madde), Genel Amaçlar, Amaçlar ve Davranışlar: 6. Sınıf, 7.Sınıf, 8.Sınıf (Ders İşleniş Örneği), 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf. Programda Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Bilgiler başlığı altında dört temel beceriye yönelik ölçme ve değerlendirme uygulamaları verilmiştir. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında ünite düzeyinde birden fazla becerinin (okuma, yazma, dinleme becerileri) tek sınavla ölçülmesi ifade edilmiştir.

Programlara bakıldığında 2000 yılında yayımlanan programın 1986 programına göre daha kapsamlı ve sistemli bir şekilde hazırlandığı görülmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi her iki programın hedef kitlesi Türkçeyi öğrenememiş yurt dışında yaşayan Türk çocukları ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenecek yabancı çocuklardır. Bu durum her iki programın zayıf yönü olarak

değerlendirilebilir. Sadece yabancıları hedef alan bir program oluşturulmalıydı ya da programda hangi amaç ve kazanımların, uygulamaların hangi hedef kitle için olduğu belirtilmeliydi (1986 programının bazı amaçlarında parantez içinde belirtildiği gibi).

Yapılan bu çalışma ile alandaki "yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı hiç hazırlanmamıştır", "yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde programsızlık sorunu vardır" gibi yanlış bilgilerin önüne geçileceği düşünülmektedir. Ayrıca programlara ilişkin ortaya konulan verilerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin neresinde olduğumuz, alanla ilgili dil politikamızın ne olduğu, programların güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğu konusunda araştırmacılara fikir vereceği düşünülmektedir. Böylece yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında öğretim programı oluşturma tecrübesine sahip olan Millî Eğitim Bakanlığının ve diğer ilgili kurumların daha etkili öğretim programları hazırlamaları için zemin oluşturulacaktır.

Kaynaklar

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılar türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *I. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu* (27-28 Mart 2008, Gazi Mağusa, K.K.T.C.) Bildiri Metni. [Online]http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_yabancilara_turkce_ogretimi.pdf
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E., & Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Er, O., Biçer, N. & Bozkırlı, K.Ç. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. 1 (2), 51-69.
- Erdem, M.D., Gün, M., Şengül, M. & Özkan, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bilimsel makalelerde geçen anahtar sözcüklere ilişkin bir içerik analizi. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 213-237 doi: 10.7822/omuefd.34.1.13
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic* 6(3), 797-810.
- Kara, M. (2011). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancılar A1-A2 seviyesinde Türkçe öğretim programı örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks*, 3 (3), 157-195.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2000). *Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe (1-10. Sınıflar), Türk Kültürü (4-10. Sınıflar) ve Yabancı Dil Olarak Türkçe (6-11. Sınıflar) Dersleri Öğretim Programları*. Ankara.
- Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (1986). *Yurt Dışı İşçi Çocukları Türkçe-Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programları*. Ankara.